

פניני הפרשה

יתרו

עלון מס' 1122

שנה כ"ג התשפ"ב

יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים. נייד: 052-7654216
כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. דוא"ל: 7654216@gmail.com

כח האמונה החושית

המעמד הגדול של מתן תורה נפתח במעשה של יציאת מצרים "אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים" וגו'. וכבר עמדו בזה המפרשים ושאלו למה לא נאמר "אנכי ה' אלוקיך אשר בראתיך", הרי עוד הרבה לפני יציאת מצרים נברא אדם הראשון, ואחרי עשרים דורות בחר הקב"ה באברהם אבינו להוציאנו מאור כשדים? אלא, כדי שאדם יעשה את תפקידו באמונה הוא צריך לבוא לכלל הרגשה חושית. אם רק ישמע סיפורים מההיסטוריה זה לא תמיד ישכנעו. ולכן במעמד בריאת העולם שאף אחד לא היה יש מקום למועים להכחיש, אבל מעשה יציאת מצרים נעשה אחר שנות עבודת קשות ביותר, שכל העם היהודי חווה קושי, ואחר כך ראו כולם יחד את הנסים ואת יד ה', והעבירו ומעבירים דור לדור את גאולת מצרים. אולם כל זה אינו מספיק לחייב את האדם לעבוד את עבודת ה'. גם אם אדם מאמין שהקב"ה ברא את העולם והיה יציאת מצרים, עדיין יכול למעון שהדבר אינו מחייבו בשמירת מצוות. לכן התורה מסיימת את הדיבר הראשון "אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים" – על מנת כן הוציאנו ה' ממצרים כדי להיות עבדי ה' ולא עבדים לעבדים. ואם עוזב עבודת ה', חוזר להיות עבד לענייני העולם, כי יש הרבה משעבדים שאדם יכול ליפול לידיהם. וכמו שאמר רבי יהודה הלוי זצ"ל "עבדי זמן עבדי עבדים הם, עבד ה' הוא לבד חופשי".

*

מסופר על הגאון רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל שנסע עם נהג מונית שסח לו כי ידידו התקרב ליהדות דוקא בהודו. הוא טייל שם באיזה יער, ולפתע תקף אותו נחש גדול והיה בסכנה עצומה. חברו למסע שהיה שומר מסורת, אמר לו שיצעק "שמע ישראל", וכך עשה. מיד הנחש התקפל וברח, והיתה לו נפשו לשלל. ראה את הנס הגדול וקיבל עליו עול מלכות שמים. "ומה אתך?" שאלו הרב. הנהג לא הבין למה שיתקרב, הרי הוא לא ניצל מנחש... כששב הרב לישיבה, לימד מזה לתלמידיו כמה גדול כח ההרגש, שאם חסר בהרגשה אפשר להפסיד את הכל.

יחיד ומיוחד	עצה טובה
האשה היחידה שעלתה לשמים בחייה "אסתהר". שמחזאי שהיה מלאך מבני האלוקים שירדו לעולם הזה לפני המבול, רצה להינשא לריבה אחת מבנות האדם ושמה "אסתהר". אמרה לו האשה שתינשא לו רק לאחר שילמדה את השם הקדוש המפורש שבו המלאכים עולים לרקיע. שמחזאי לימדה את סוד השם המפורש. מיד הזכירה אותו אסתהר, ועלתה לרקיע בלא חטא. אמר הקב"ה: הואיל ופרשה עצמה מן העבירה, לכן קבעה בין שבעה חוכמים, כדי שתזכר בהן לעולם, ונקבעה במזל כימה. (ע"פ מדרש אבכיר, הובא בילקו"ש בראשית רמז מ"ד).	לפני שהיצר מושך אותך לעשות מעשה שלילי, נצל את כוחו של המצפון. שאל את עצמך: איך ארגיש לאחר המעשה? האם התוצאה של המעשה תהיה תחושה של הנאה, או תחושת גועל עצמי? בדיקה כזאת תסייע לך להתמקד במושגים של "נכון" מול "לא נכון". (רבי נח וינברג זצ"ל בספר "מ"ח קנייני תורה" דרך ל"ד).

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוגיד סעדון זצ"ל

"כשאדם נכנס לבית הכנסת להתפלל, צריך לזהר שיהיה לשונו משתמש רק בדברי קודש תפלה או לימוד תהלים וחק לישראל הלכה או גמרא וכיוצא. ולא ישחיתנו בדברים בטלים אפילו אין בהם דבר של איסור, כי ברוב דברים לא יחדל פשע. וכל שכן אם יהיה בהם דברי איסור לשון הרע ורכילות וליצנות ודברי חנופה, וכל שכן אם יגביה קולו בדברים בטלים ודברי איסור בעת שהקהל מתפללים. וכ"ש בעת חזרת הש"צ התפלה וקדיש וכיוצא, דעונו גדול דמבזה לכבוד השי"ת ח"ו. וכ"ש אם גם בעת אשר הש"ץ או אחר גוערים בו ומכה על התיבה או על הלוח כדי להשתיק את המדברים, והם לא ישתקו כי הורגלו בחבטותיו (כיתוש של טיטוס מקול הנפח) כידוע שהוא עוון גדול". (מגיד חדשות" ח"ט עמ' רס"ד)

נקודת חן / עובדיה חן

עונה – תנאי לתורה

בעיר לובלין חי מוכר ירקות פשוט ושמו אברהם. והיה האיש עוסק בתורה בצנעה ובהתמדה גדולה, ודבר אין לו עם שום אדם.

לילה אחד נתקשה רבה של העיר לובלין הגאון רבי שלמה לוריא זצ"ל המכונה בקיצור מהרש"ל באחת מסוגיות הש"ס העמוקות. כשקם ללכת לביתו, עבר על פני חנות הירקות של רבי אברהם. והנה הוא שומע שרבי אברהם מוכר הירקות לומד את הסוגיא שבה נתקשה. התקרב יותר ושמע אותו מפרש את הסוגיא בטוב טעם ודעת. להפתעתו, תוך כדי לימוד הוא סלל בסוגיא דרך נפלאה שמיישבת את הקושיא שהתקשה בה ועוקרת אותה מעיקרה.

השתאה מהרש"ל, ולמחרת קרא לו והציג בפניו שאלה עמוקה וסבוכה. היתמם האיש וענה: שאלה כזו יש להפנות לרבנים ולתלמידי חכמים, ואני עם הארץ, ואיני יודע לפתוח ספר. הפציר בו מהרש"ל והוא בשלו. רק אחר שגזר עליו בגזרת מרא דאתרא לגלות מי הוא ומה הוא, פתח פיו בחכמה בעיון עמוק ובבקיאות רחבה כמעין המתגבר, הפלא ופלא.

לפני שנפרדו, התחנן רבי אברהם לפני מהרש"ל: "אנא יותירני נא באלמוניותי, כך טוב לי. לומד אני תורה בסתר ובצנעה, ואיני רוצה שיתגלה סודי". ניאות מהרש"ל, ומאז לפרקים היה נועד עמו בסתר ומפלפל עמו בחכמה, ומפעם לפעם עומד יותר ויותר על רוחב בינתו.

שנים רבות חלפו, והסוד הכמוס נשמר. כאשר חלה מהרש"ל את חוליו האחרון, נאספו גדולי העיר לובלין ופרנסיה ליד מיטתו וייחלו למוצא פיו - את מי יכתירו ומי ימלא את מקומו.

מה השתוממו כאשר ציוה עליהם למנות את רבי אברהם מוכר-ירקות כרב העיר, כי אין כמוהו בכל הארץ בגדלות וגאונות!

עם כל הפליאה על ההוראה התמוהה, חזקה היתה עליהם פקודת רבם ובקשתו האחרונה, ולאחר ששבק מהרש"ל חיים לכל חי, פנו למוכר הירקות וביקשו להכתירו כרב העיר.

בתחילה ניסה לשים עצמו כבור ועם הארץ, והשתומם על עצם הפניה. רק לאחר שהודיעוהו שזו הוראת מהרש"ל, ניאות לחשוף את גדלותו. עיטרוהו מנהיגי הקהילה באיצטלא דרבנן כראוי לרב העיר לובלין והכתירוהו ברוב עם והדרת מלך.

הגאון רבי משה איווער זצ"ל נודע בענוותנותו המופלגת. שאלוהו תלמידיו: "עד כדי כך? והלא אמרו חכמינו במסכת סוטה (ה' ע"א): תלמיד חכם צריך שיהא בו אחד משמינית שבשמינית של גאווה?".

ענה רבי משה: "כוונת חכמינו במאמר זה הינה הפוכה: על התלמיד חכם עם כל גדולתו, לזכור את הפרשה השמינית שבתורה, הלא היא פרשת וישלח, שבה בפסוק השמיני כתוב לאמר: "קטונתי"..."

*

חז"ל מספרים שכאשר רצה ה' לבחור את ההר שעליו תינתן התורה, באו ההרים הגבוהים והיפים וכל אחד התפאר בגובהו ויופיו. עזב הקב"ה את כל ההרים הרמים, והחליט לתת את תורתו דוקא על הר סיני הנמוך ונעדר הרושם (ראה בראשית רבה צט, א וסוטה ה' ע"א ומגילה כ"ט ע"א).

מרן החיד"א זצ"ל בספרו "כסא רחמים" (אדר"נ פ"ט) לומד מכאן שרצה הקב"ה להדגיש בזה שהענוה היא תנאי לקבלת התורה - הרוצה שהתורה תינתן לו, ישפיל עצמו ויתרחק מרמות רוח. ובא הרמז: "סיני" בגימטריא "ענוה". עוד רמז בפסוק "וְהִתְקַמְּהָ מֵאֵין תְּמַצָּא" (איוב כח, יב), שמי שהוא עניו ומחשיב עצמו לְאֵין, משם תְּמַצָּא חכמת התורה.

בכמה מקומות בספריו, האריך מרן החיד"א בענין זה. כך בספרו "דברים אחדים" (דרוש י"ב) למד זאת מהסמיכות בתפלה: "ונפשי כעפר לכל תהיה - פתח לבי בתורתך", והרי הוא כמבואר.

ובספרו "לב דוד" (פרק ל"א) קבע כי עיקר עניינו של חג השבועות הוא קניית ענוה ואחדות, אשר הם תנאים לקבלת התורה.

ובספרו "כסא דוד" (דרוש ד') חידש שענוה ואחדות הם למעשה שני צדיו של אותו מטבע. חברה שהאנשים המרכיבים אותה אינם רואים את עצמם כמרכז ויודעים לתת לזולתם את המקום הראוי לו, היא חברה שיש בה אחדות. וכך גם להפך, חברה שיש בה אחדות, בה האיש הפרטי מרגיש מספיק בנוח - היא חברה שבה הפרט אינו צריך להיאבק על מקומו, וממילא קל לו להתנהג בענוה ובשלוח עם זולתו. עם ישראל איפוא זכו לפני מתן תורה לאחדות בזכות שהגיעו לענוה.

בספרו "שם הגדולים" ח"א (מערכת א' אות ע"ו) מספר מרן החיד"א בהקשר לכך את הסיפור הבא:

ויספרו לבניהם / ספור לשלחן השבת

רגלי חסידיו ישמור

אין לך מה לדאוג, המאכלים כאן כשרים למהדרין! כשחש בפקפוקו, הראה לו את התפלין שלו שהוציאן ממחבוא. מיד קם הניצול בשמחה, הניח את התפלין, והשביע רעבונו.

כששב לכוחותיו, נדבר עם מארחו שיסיעו לארצו עם חברו, ושם ישלמו לו את שכר האירוח. בהפליגם, הגיעו לאוזניו אנחותיו של חברו: "אוי לי על השבועות בהם בלית ברירה התגאלתי בכשר פגולים ולא הנחתי תפלין!". "ואני", סיפר האיש לשותפו, "נחני אלוקים לבית משפחת אנוסים, שם אכלתי אוכל כשר והנחתי תפלין!".

כששמע זאת חברו, שתק והתכנס בהרהורים. מיד כשהגיעו לעירם, נכנס אל החכם וביקש להבין משפט שמים, מדוע הופלה לרעה? מדוע "הכריחוהו" ממרום לאכול מאכלי טריפה, ואילו חברו ניצל מאיסורים אלו?

"הגד נא ואל תכחד!" ציוהו הרב, "האם היתה זו הפעם הראשונה בחייך שהתגאלת במאכל אסור? האם זו הפעם הראשונה בחייך שלא הנחת תפלין?"

נבוך האיש, והודה: "פעם אחת, ביום קיץ, טיילתי מחוץ לעיר והשמש קפחה על ראשי. מצאתי אכסניה נכרית וביקשתי לשתות. מזגו לי יין צונן. עברתי על שתיית יין נכרי, והיין פעל פעולתו. הוגש נזיד טריפה, ואכלתי. הציעו לי מיטה ונרדמתי ללילה ויום בלא תפלה ותפלין, יסלח לי ה' על עוונתי..."

"אם כן", הנהן הרב בראשו, "הרי משפטי ה' אמת, צדקו - יחדיו... אם פעם עברת על כך מרצונך, לא ראה ה' הכרח להצילך בדרך נס ופלא. ואילו חברך, שהקפיד על כך ככל יכולתו ומעולם לא בא לפיו דבר איסור, שמרוהו מן השמים כשלא יכול היה להישמר מעצמו. ככתוב: 'רגלי חסידיו ישמור!'".

בספרו "בניהו" (יומא ל"ח ע"ב), מביא רבנו יוסף חיים זצ"ל מעשה שממנו ניכרת השגחת ה' על אוהביו להצילם ממאכלות אסורים, כאשר הם עצמם השתדלו במשך ימי חייהם לשמור את פיהם מכל מאכל טמא:

שני שותפים יהודים מאיטליה הפליגו בספינה עם סחורתם. לפתע, סערה עזה החלה. תורן הספינה נשבר, ומים רבים חדרו אל בטן האוניה ששקעה עד מהרה במצולות ים.

בקושי רב הצליחו השותפים למלט נפשם. הם לפתו בכח את התורן שנקרה לידם ונסחפו עמו אל חוף זר. שם, כבר אזלו כוחותיהם והם איבדו את הכרתם.

דייגים מקומיים מצאו אותם מוטלים על החוף, עוררום והחלו להמטיר עליהם שאלות בשפה הספרדית. לחרדתם, הבינו הסוחרים שמצויים הם על אדמת ספרד. היה זה לאחר גירוש ספרד, והחוק הספרדי ענש בשריפה כל יהודי שכף רגלו תדרוך בארץ הדמים! השניים הבינו כי חייבים הם להסתיר את דבר מוצאם היהודי, וסיפרו שהם סוחרים איטלקיים שספינתם טבעה.

הדייגים השקום מים מכליהם, ולקחו אותם לכפרם. שתי משפחות אימצו כל אחד מהם. האחד מצא עצמו בבית משפחה חמה ודואגת, אשר הגישה לפניו תבשיל בשרי וכד יין והציעה את המיטה. רעב היה, אבל הנזיד טריפה! התנצל שעיף הוא, ופרש לשינה ממושכת. כשקם, שבו והביאו לפניו נזיד מהביל. נתקף בולמוס רעב, אך עצר בעצמו מלאכול מאכל אסור.

ראה המארח בסירובו, פנה אליו וניחש: "יהודי?". התחלחל הסוחר. כשהבחין המארח במצוקתו, הרגיעו: "אל תירא, גם אנו יהודים, ומן האנוסים אנו. אני ובני ביתי שומרים מצוות ה' בסתר, נזהרים מעירוב בשר וחלב, ובמרתף מתחת לארץ אני שוחט כהלכה.

☺ זה לא חוק! ☺

בעת ההתעוררות לעלות לארץ אחרי קום המדינה, דרש רב אחד: "אל להם ליהודים לחכות עד שיצאו מן הגלות בשן ועין כעבר בנעני. יהודים צריכים לצאת מעבדות לחירות, משום שהגיע הזמן לצאת...".

☺ חוק חוק אלא... ☺

העליה לארץ הקודש צריכה להיות בגלל המצוה ליישב את ארץ ישראל, ולא בגלל בריחה מאנטישמיות או סל קליטה...

אור המאיר

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א

(מתוך ספר "מקור נאמן" ח"ג שעתיד בע"ה לראות אור)

שאלה: בשבת קודש פרשת יתרו האחרונה, הייתי עד למעשה אשר נראה לענ"ד חורג מההלכה, ולהלן המעשה: התפללתי בבית כנסת ליוצאי ג'רבא ולוב, ובעליית ששי התחיל החזן לקרוא קריאת התורה, וכשהגיע לפסוק "אנכי ה'" וגו', עצר את הקריאה, וקהל הבית הכנסת שרו את הפיוט "יום מעמד סיני", ואדם אחר קרא "מי האמין לשמועתנו" וכו' עד "תנו כבוד לתורה". ואחר כך המשיך החזן את הקריאה על הסדר. ע"כ המעשה. שאלתי, האם מנהג זה מיוסד ע"פ ההלכה. ואם חלילה יש טעם לפגם במנהג זה, האם יש לבטל זאת ולקרוא את הפיוט לפני תחילת הקריאה?

תשובה: המנהג הנ"ל מיוסד ע"פ ההלכה, וכן נוהגים בג'רבא מדורי דורות (מחבר הפיוט "יום מעמד סיני" הוא רבנו יצחק בן גיאת זצ"ל שנפטר בשנת ד' תתמ"ט בספרד, כחמשים שנה לפני הולדת הרמב"ם), וכן נוהגים במושב ברכיה עד היום. ואין בזה חשש, כמ"ש רבני אשכנז לגבי פיוט אקדמות (עיי' בכה"ח סי' תצ"ד אות כא). ואפילו לדעת הט"ז (שם סק"ו) שחולק בזה, היינו טעמא משום דפיוט אקדמות אינו מענין הקריאה כלל. כיעו"ש. אבל פיוט דידן הוא מענין הקריאה.

שאלה: שמעתי סגולה לחולה שימכור את החולי לגוי ויתרפא. כיצד עושים סגולה זו? תשובה: בילדותי שמעתי שהיו זורקים שטר כסף בשכונה של גוים, ואומרים יהי רצון שמי שיקח את הכסף יקבל את המחלה של פב"פ. ושלום על ישראל.

שאלה: לאחרונה מתפרסם ענין חדש הנקרא "סעודת אמנים", דהיינו שיושבים אנשים סביב שולחן עם כל מיני מאכלים, וכל אחד מברך בקול, ואז כולם עונים "אמן", וכך מרוויחים הרבה אמנים, וגם מכוונים שהזכויות של הברכות יהיו לעילוי נשמת מישהו, או לזיווג, רפואה וכדומה. האם נכון להמציא ענין חדש זה? והאם מותר לעשות "סעודת אמנים" בשבת לעילוי נשמת מישהו? תשובה: כבר נהוג ענין זה, וראו כמה נסים בזה. וזה טוב לחזק עניית אמן בצבור בקול רם שכמעט נשתכחה בדורנו ח"ו. ואין קץ וגבול לשכר "אמן" אחת. מותר לעשות סעודת אמנים בשבת לעילוי נשמת.

שאלה: שמענו מסבתא שלנו שאת הערלה של המילה שמים ביציקה של בניית בית כנסת חדש. האם יש מקור לכך? תשובה: לא שמענו כזה מעולם. ערלה יש בה טומאה, ולא מתאים לשים אותה ביציקת בית הכנסת.

שאלה: במקרה שהבית קטן, האם אפשר לעשות הנוכת הבית בגינה שליד הבית? תשובה: אפשר בגינה שליד הבית.

שאלה: איך ניתן להיוושע מצרה גדולה שנמשכת כמה שנים – ניסיתי הכל ולא נושעת? תשובה: תפלה = תרופת פלא לכל הבעיות, תהלים וצדקה (פרומה) בכל יום. בשורות טובות.

שאלה: כיצד צריכה להיות התייחסותנו לעין הרע? תשובה: כדאי לחוש, כי רבים חללים הפילה בעוה"ר, אבל לא להגזים.

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com

לע"נ רחל בת מזל ע"ה
לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ עזיזי בר כמונה לבית חדוק ז"ל

להצלחת פסח יוסף בן מלכה הי"ו

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל